

Zaczarowana lekcja w nauczaniu wczesnoszkolnym

Mimo, iż dominującą sprawnością w nauczaniu wczesnoszkolnym dzieci jest sprawność rozumienia ze słuchu², która jest podstawą mówienia, ważną rolę – przede wszystkim w drugim lub trzecim roku nauki – odgrywa **sprawność czytania ze zrozumieniem**.

Wiadomo, że nie chodzi tutaj o pracę z długimi tekstami, lecz o czytanie pojedynczych wyrazów, zwrotów, prostych zdań, wypowiedzi czy krótkich tekstów. Należy koncentrować się na takich tekstach, które nie tylko będą dostosowane do wieku uczniów, ale również: odpowiadać ich zainteresowaniom i potrzebom emocjonalnym, przemawiać do ich uczuć i zaangażowania, rozwijać kreatywność oraz fantazję dziecka, zawierać rymy, a co najważniejsze sprawiać im przyjemność, co w konsekwencji pozwoli na rozbudzenie u nich motywacji do nauki języków obcych. Znakomitymi tekstami będą dla tej grupy wiekowej teksty piosenek, wierszyki, rymowanki, wyliczanki czy łamańce językowe. Tego typu teksty pozwalają na uwzględnienie – bardzo często spotykanej dzisiaj³ w nauczaniu wczesnoszkolnym dzieci – metody TPR (**Total Physical Response**) zwaną metodą reagowania całym ciałem.

Za przykłady z szerokiej palety takich tekstów mogą posłużyć następujące teksty: „Eins, zwei Polizei”⁴, „Bruderlein, komm tanz mit mir”⁵, „Jetzt steigt Hampelmann”⁶ czy „Es war eine Mutter”⁷ oraz wiele innych nadających się do reagowania całym ciałem, a jednocześnie – poprzez rytm, melodię i rymy – dających możliwość zapamiętania pełnych zwrotów, nierzadko też ukrytych struktur gramatycznych. Teksty tego rodzaju zawierają słownictwo, które nie zawsze ma przełożenie na codzienną komunikację językową. Są one również cennym materiałem do wykształcenia nowych ruchów artykulacyjnych narządów

mowy, co w konsekwencji da bardzo dobre podwaliny do dalszej nauki języka⁸.

Zgodnie z zasadą, że **dzieci bardzo szybko zapamiętują, ale jeszcze szybciej zapominają**, należy pamiętać, że nauka języka obcego odbywać się musi poprzez wielokrotne, ale jednocześnie atrakcyjne dla dzieci, powtarzanie nauczanego materiału. Powtórki te powinny mieć różnorodne formy⁹, by zainspirować, zaskoczyć, czasem nawet „oczarować” dzieci swoją kreatywnością i dobrą zabawą a jednocześnie nauką.

Poniżej prezentuję pracę z tekstem pt. „**Es war eine Mutter**”, który może być wykorzystany w drugim lub trzecim roku nauki języka niemieckiego. Tekst tej ludowej piosenki zawiera wszystkie nazwy pór roku, a także słowa je charakteryzujące. Doskonale da się on zaprezentować i wdrożyć za pomocą materiału ilustracyjnego¹⁰, który zamieszczony został w załącznikach. Praca z tym tekstem umożliwi uczniom nie tylko opanowanie słownictwa, lecz również poprzez jego **wielokrotne i zarazem różnorodne powtarzanie** niezapomnianą zabawę na lekcji języka niemieckiego, co w tej grupie wiekowej jest sprawą obligatoryjną.

Grupa docelowa: uczniowie szkoły podstawowej, pierwszy lub drugi rok nauki języka,

Poziom biegłości językowej: poziom podstawowy A1–A2¹¹.

Przewidywany czas: jedna jednostka lekcyjna

Cele lekcji: uczeń rozumie tekst piosenki, potrafi nazwać poszczególne pory roku oraz wybrane, charakterystyczne dla nich cechy, potrafi z pamięci powiedzieć cały tekst.

¹ Rafał Piechocki jest doktorantem w Instytucie Filologii Germańskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

² Por. Hierarchizacja sprawności językowych u: Barbara Starczewska, Maria Szot (1999: 14).

³ Por. np. Aleksandra Kubicka (2005: 11).

⁴ tekst piosenki wraz z gotowymi ilustracjami znaleźć można jako dokument pdf na stronie internetowej: http://people.ucl.uchicago.edu/~mzemil/3rdgerman/numberhyme_goodbye.pdf.

⁵ Tekst piosenki na: <http://ingeb.org/Lieder/liebesch.html> lub: http://www.colibu.de/bruederchen_komm_tanz_mit_mir.htm.

⁶ Tekst piosenki na: <http://www.kinderreimeseite.de/50185293500f01632/501852935012f0063/50442194eb0904d01.html>.

⁷ Tekst piosenki na: <http://www.volksliederarchiv.de/text454.html>.

⁸ Por. Jerzy Brzeziński (1987: 99).

⁹ Por. Hanna Kumorowska (1999: 42).

¹⁰ W tym miejscu dziękuję serdecznie moim koleżankom, Annie Fimiak i Marioli Noculak za poświęcenie swojego wolnego czasu i przygotowanie ślicznych ilustracji.

¹¹ Według skali Rady Europy (Europarat: 2001).

Materiały nauczania/pomoce dydaktyczne: załączniki nr 1-14 (zał. nr 6 powiększony do formatu A4, zał. nr 9 i 10 powielone dwukrotnie), czarodziejska skrzynia (karton oklejony kolorowym papierem z kilkoma czarodziejskimi elementami), nagranie piosenki „Es war eine Mutter”, odtwarzacz CD, agrafki (8 sztuk).

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie: nauczyciel pokazuje uczniom obrazek (załącznik nr 1) i pyta uczniów, co na nim widzą. Wskazuje on najpierw na matkę, następnie na dzieci zadając przy tym pytania: Wer ist das? Wie viele Kinder seht ihr? Uczniowie odpowiadają na nie. Jeden z uczniów może na głos policzyć dzieci. Obrazek przymocowany zostaje do tablicy, albo w widocznym miejscu w klasie. Nauczyciel zawiesza również na tablicy dwie kolejne ilustracje: matki i czworga dzieci (załącznik nr 6), wskazując jeszcze raz na nie i wymawiając jednocześnie nazwy osób.
2. Uczniowie siedzą w kole, jeśli to możliwe najlepiej „po turecku” lub na krzeselkach. Nauczyciel stawia na środku klasy czarodziejską skrzynię i wyjmuje z niej pojedynczo pacynki dzieci symbolizujące pory roku (załączniki nr 2, 3, 4 i 5). Nauczyciel wyjmuje najpierw figurę przedstawiającą wiosnę i mówi: „Das ist der Frühling.” Podaje pacynkę uczniowi siedzącemu po jego prawej stronie, powtarzając jeszcze raz to zdanie. Dziecko powtarza je i przekazuje pacynkę następnemu uczniowi. Ostatni zatrzymuje pacynkę. Nauczyciel postępuje tak samo z następnymi pacynkami, kolejno: lato podaje dziecku siedzącemu z jego lewej strony, jesień uczniowi z prawej, zimą uczniowi po lewej. Każdy uczeń nazywa za każdym razem odpowiednią pacynkę. Jeśli mamy dość liczne grupy, nauczyciel powinien skrócić przebieg tej części, dostosowując ją do liczebności grupy.
3. Uczniowie słuchają po raz pierwszy piosenki „Es war eine Mutter” i zwracają szczególną uwagę na występujące w tekście nazwy pór roku, które usłyszeli. Następnie nauczyciel mówi dzieciom, że tej właśnie piosenki dzisiaj się nauczą.
4. Nauczyciel informuje uczniów, że w czarodziejskiej skrzyni znajduje się jeszcze coś, co potrzebne jest do nauki piosenki i wyjmuje z niej po kolei następujące ilustracje: „die Blumen”, „der Klee”, „die Trauben”, „der Schnee” (załączniki nr 7 i 8). Wymawia nazwy głośno, a uczniowie powtarzają je najpierw chórem, potem grupami, a następnie pojedynczo. Rolę nauczyciela mogą przejąć kolejno uczniowie, pokazując ilustracje i zadając pytanie: Was ist das?
5. Uczniowie wracają do ławek, nauczyciel rozdaje karty pracy (załącznik nr 11) i czyta na głos wszystkie wyrazy. Dzieci powtarzają za nauczycielem najpierw chórem, potem kilku uczniów czyta wszystkie wyrazy. Ich zadaniem jest podpisanie ilustracji odpowiednim słowem. Podczas wykonywania przez uczniów ćwiczenia nauczyciel odtwarza piosenkę „Es war eine Mutter”.
6. Uczniowie sprawdzają między sobą wykonane ćwiczenie, a nauczyciel sprawdza je lub prezentuje na folii właściwe rozwiązanie (załącznik nr 12).
7. Przed kolejnym odtworzeniem tekstu piosenki, nauczyciel wyznacza uczniom jakie role odegrają poszczególni uczniowie. Wybrana dziewczynka odgrywa rolę matki, 4 uczniów ma przypięte obrazki z różnymi porami roku (załączniki nr 9 i 10) a kolejnych 4 ma przypięte do ubrań ilustracje charakteryzujące daną porę roku (załączniki nr 7 i 8). Nauczyciel odtwarza nagranie piosenki, w tym czasie matka spaceruje w środku koła. Kiedy w pierwszej zwrotce pojawiają się słowa pór roku, podbiegają do niej odpowiedni uczniowie i spacerują razem z matką. Zadaniem uczniów z ilustracjami: Blumen, Klee, Trauben, Schnee jest w odpowiednim momencie podbiegnięcie do właściwego ucznia z porą roku, tworząc w ten sposób pary, wynikające z treści tekstu.
8. Uczniowie wracają do ławek, a nauczyciel w tym czasie zapisuje tekst piosenki na tablicy, przy czym zamiast wyrazów zawiesza w odpowiednie miejsce ilustracje (dodatkowo należy wykorzystać ilustrację z cyfrą „4” znajdującą się w załączniku nr 13, a załączniki nr 9 i 10 muszą być dwukrotnie powielone). Uczniowie czytają na głos tekst całej piosenki. Nauczyciel informuje, że za chwilę nauczą się w całości tekstu w inny niż dotychczas sposób, bowiem zamienią się w czarodziei, którzy „przeczytają” tekst, mimo że nie będzie on widoczny na tablicy.
9. Uczniowie czytają ponownie tekst w formie, w jakiej jest na tablicy. Następnie dwoje uczniów podchodzi do tablicy i zdejmują wszystkie ilustracje z porami roku. Wszystkie dzieci czytają tekst piosenki, z którego zniknęły pory roku. Kolejnych dwóch uczniów podchodzi do tablicy i zdejmują ilustracje przedstawiające matkę, cyfrę cztery oraz dzieci. Uczniowie odczytują tekst z tablicy. Kolejna para uczniów podchodzi do tablicy i zdejmują ilustracje z kwiatkami, koniczynką, winogronem oraz śniegiem. Uczniowie „odczytują” zaczarowany tekst. Nauczyciel wymazuje najpierw wszystkie wyrazy z pierwszej zwrotki piosenki i prosi uczniów o odczytanie tekstu. Następnie wymazuje wszystkie pozostałe wyrazy z drugiej zwrotki. Efektem jest to, że uczniowie czytają z tablicy tekst, którego właściwie tam nie ma.
10. Zadanie domowe. Zadaniem domowym jest odsłuchanie tekstu i śpiewanie piosenki wraz z nagraniem tak, by na następnej lekcji móc ją samodzielnie zaśpiewać w klasie. Oprócz tego uczniowie wykonują zadanie z załącznika nr 14, które polega na wyszukaniu w diagramie wyrazów występujących w tekście piosenki oraz zaznaczenie ich na kolorowo.

Przedstawiona lekcja jest propozycją do wykorzystania na zajęciach języka niemieckiego w nauczaniu wczesnoszkolnym. Powinna ona być inspiracją do przeprowadzenia podobnych lekcji uwzględniających potrzeby emocjonalne i ruchowe dzieci w tym wieku. Mimo, że wymaga ona od nauczyciela dłuż-

szego wkładu pracy to należy pamiętać, że pracując właśnie z tą grupą wiekową nauczyciel powinien być bardzo dobrze przygotowany do każdego zajęcia. Tylko wtedy zostaną w pełni zrealizowane założone cele, a sama lekcja da poczucie satysfakcji zarówno nauczycielowi, jak i samym uczniom, którzy są najwdzięczniejszą grupą wiekową.

Doświadczenie wykazało również, że podobny typ ćwiczenia z zaczarowanym tekstem cieszy się też dużą popularnością wśród uczniów klas starszych, a nawet osób dorosłych, gwarantując nie tylko doskonale zapamiętanie słownictwa i konstrukcji gramatycznych, ale też miłą, wprowadzającą dobrą atmosferę przerwę w zajęcia.

BIBLIOGRAFIA

- Brzeziński, Jerzy: *Nauczanie języków obcych dzieci*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne: Warszawa, 1987.
- Europarat (Rat für kulturelle Zusammenarbeit): *Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen*. Berlin u. a.: Langenscheidt, 2001.
- Komorowska, Hanna: *Metodyka nauczania języków obcych*. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne: Warszawa, 1999.
- Kubicka, Aleksandra: *ICH UND DU. Poradnik dla nauczyciela. Klasa I*. Wydawnictwo Szkolne PWN: Warszawa, 2005.
- Starczewska, Barbara, Szot, Maria: *Program nauczania języka niemieckiego dla klas I-III szkoły podstawowej*. Wydawnictwo Szkolne PWN: Warszawa, 1999.

Na płycie CD znajdziesz dodatkowo cztery załączniki do tej lekcji!

Karta pracy dla ucznia

Zał. nr 11

Podpisz ilustracje odpowiednimi wyrazami!

vier die Mutter die Kinder der Frühling der Sommer der Herbst
der Winter die Blumen der Klee die Trauben der Schnee

Karta pracy z rozwiązaniami

Zał. nr 12

Materiały do kopiowania

Zał. nr 13

Es war eine Mutter,
die hatte vier Kinder.
Den Frühling, den Sommer,
den Herbst und den Winter.

Der Frühling bringt Blumen,
der Sommer den Klee,
der Herbst, der bringt Trauben,
der Winter den Schnee.

Zadanie domowe

Zał. nr 14

Odczytaj w diagramie poniższych słów i zaznacz je na kolorowo!

Frühling	Kinder	Herbst	Sommer	Mutter							
Klee	Blumen	Winter	Trauben	Schnee							
B	S	C	H	N	E	E	K	O	R	T	K
L	P	K	T	F	R	Ü	I	H	L	I	L
U	F	R	Ü	H	L	I	N	G	N	G	E
M	D	J	R	S	R	O	D	S	N	P	E
E	T	I	P	O	E	Ä	E	T	A	R	I
N	R	D	P	M	M	P	R	A	E	P	A
Z	A	B	M	M	O	R	A	S	M	S	E
A	U	K	H	E	R	B	S	T	U	I	T
I	B	D	A	R	S	T	L	R	K	E	R
S	E	Q	I	E	S	W	I	N	T	E	R
Ö	N	S	H	R	B	E	A	R	A	F	L
D	M	U	T	T	E	R	D	P	Z	H	I

